
Házunk tájáról

Lobbi a közszférabeli szervezetek honlapjainak és mobilalkalmazásainak akadálymentesítéséért

Tovább folytatódik A közszférabeli szervezetek honlapjainak és mobilalkalmazásainak akadálymentesítéséről szóló 2018. évi LXXV. törvénnyel kapcsolatos egyeztetés és lobbimunka. A január 30-án az országos érdekképviseleti szervezetek részvételével megtartott megbeszélésen született megállapodásnak megfelelően a Kormányzati Informatikai Fejlesztési Ügynökség (KIFÜ) és Nyitrai Zsolt miniszterelnöki megbízott írásban várja a szervezetek véleményét és észrevételeit három témakörben. Az MVGYOSZ és az Informatika a Látássérültekért Alapítvány közös levélben fogalmazta meg a látássérült személyek honlapok hozzáférhetőségével kapcsolatos igényeit és a már meglévő honlapok ellenőrzésére vonatkozó szakmai javaslatait. A javaslatok összeállításában dr. Nagy Sándor, Szuhaj Mihály, dr. Simon Gergely és jelen sorok írója vett részt.

Abban a kérdésben, hogy mely szervezetek honlapjainak akadálymentesítése tétele a legsürgetőbb a látássérült emberek szempontjából, dr. Nagy Sándor elnök kikérte az MVGYOSZ tagegyesületeinek véleményét. A visszajelzések alapján a legproblémásabbak az elektronikus ügyintézés felületei, ezek közül különösen megnehezíti az érintettek életét az adóbevallással kapcsolatos információkat tartalmazó weboldalak, valamint az ügyfélkapu rendszerének használata. Emellett komoly igény fogalmazódott meg a köznevelési és felsőoktatási intézmények online tanulmányi rendszereinek, az egészségügyi intézmények, a kormányhivatalok, az önkormányzatok, a közműszolgáltatók és a közösségi közlekedési cégek honlapjainak és mobilalkalmazásainak akadálymentesítésére.

Az érintetti kör pontos meghatározása céljából az MVGYOSZ levélben kereste meg a KIFÜ-t, melyben a törvény hatálya alá tartozó mintegy 4600 szervezet és azok honlapjainak teljes listáját kérte el. A kérés célja az volt, hogy egészen pontosan tudjuk meghatározni a legsürgősebben akadálymentesítendő honlapok és mobilalkalmazások körét. Legnagyobb megdöbbenésünkre jelenleg még a KIFÜ sem rendelkezik az érintett honlapok listájával, noha az akadálymentesség ellenőrzése során egyértelműen ebből kellene dolgozniuk.

Arra a kérdésre, hogy a fogyatékos emberek milyen sajátos igényekkel rendelkeznek a honlapok akadálymentesítése terén, levelünkben egyértelműen utaltunk a vonatkozó EU-s és nemzeti szabványok meglétére és megkerülhetetlenségére jelezve, hogy értetlenül állunk azon szemléletmód előtt, mely még mindig speciális igényként tekint a több mint húsz éve megfogalmazott egyenlő esélyű hozzáférési szempontokra, melyek messze túlmutatnak a fogyatékos felhasználók sajátos szükségletein.

A harmadik kérdés arra vonatkozott, hogy milyen tipikus hibákkal szembesülnek leggyakrabban a fogyatékos felhasználók a közsférabeli szervezetek honlapjainak használata során. Az Informatika a Látássérültekért Alapítvány és az MVGYOSZ tapasztalata szerint a látássérült embereknek a legtöbb nehézséget az okozza, hogy a honlapok egyes funkciói kizárólag egérrel aktiválhatók, az általános nyomtatványkezelő űrlapok nem akadálymentesek és nem is tehetőek azzá, az internetes robotok ellen alkalmazott képi kódok nem hozzáférhetőek és a hangalapúak sem használhatóak megfelelően, valamint a felhasználók számára fontos információkat hordozó, nem dekorációs célú képek nincsenek ellátva megfelelő szöveges leírással.

Tekintettel a KIFÜ-re váró ellenőrzési feladat elképesztő mennyiségére - a mintegy 4600 szervezetnek akár több tízezer honlapja és mobilalkalmazása is lehet - dr. Simon Gergely ötlete alapján az MVGYOSZ javasolta, hogy a feladatra képezzenek ki és foglalkoztassanak megváltozott munkaképességű informatikusokat vagy más szakembereket, akik ezt a tevékenységet akár távmunkában is elláthatják. Az ehhez kapcsolódó foglalkoztatási program kidolgozásában az MVGYOSZ szakmai segítségét is felajánlotta a KIFÜ-nek.

Az előzetes ígéretetek szerint az egyeztetések március végén folytatódnak.

Németh Orsolya

Egyeztetés a rokkantsági nyugdíjrendszer felülvizsgálata céljából

A Mozgáskorlátozottak Egyesületeinek Országos Szövetsége (MEOSZ) kormányzati szintű egyeztetést kezdeményezett a rokkantsági nyugdíjrendszer felülvizsgálata céljából. Bár a még 2018 elején kezdeményezett egyeztetés első tárgyalása csak most, 2019. február 25-én valósult meg, a hat fogyatékosügyi országos érdekképviseleti szervezet egyetértésével összeállított javaslatcsomag, mely az Alkotmánybíróság ide vonatkozó döntéseire is

reagál, már 2018 novemberében elkészült és átadásra került a területen illetékes minisztériumoknak.

A MEOSZ székházában megtartott konzultáción az országos érdekképviselői szervezetek mellett az Emberi Erőforrások Minisztériuma, a Pénzügyminisztérium, a Miniszterelnökség és az Alapvető Jogok Biztosának Hivatala is képviseltette magát. Az MVGYOSZ részéről dr. Nagy Sándor elnök a kezdetektől aktívan közreműködött a problémák feltárásában és a javaslatcsomag kidolgozásában, illetve képviselte a szövetséget és a rokkantsági ellátásban részesülő látássérült személyeket az egyeztetésen.

A MEOSZ vezetésével összeállított javaslatcsomagban az érdekképviselői szervezetek a rokkantsági nyugdíjrendszer átalakításával járó, több tízezer embert hátrányosan érintő intézkedések oly módon történő megváltoztatását kérték, mely az Alkotmánybíróság döntésén túlmutatóan, konkrét javaslatokkal alátámasztva rendezi a megváltozott munkaképességű, ezen belül is elsősorban a súlyosan fogyatékos személyek helyzetét. Mint ismeretes, az Alkotmánybíróság 2019. március 31-ei határidővel törvényalkotásra kötelezte az országgyűlést arra hivatkozva, hogy azok a szabályozási hiányosságok, melyek okán sok megváltozott munkaképességű személy szenved hátrányt, nemzetközi egyezménybe ütköznek.

A rokkantsági nyugdíjrendszer 2012-es átalakítása számos megváltozott munkaképességű, súlyosan fogyatékos személyt negatívan érintett. Sokak rokkantsági ellátásának összege jelentősen kevesebb a korábban részükre megállapított rokkantsági nyugdíjnál, mások rehabilitációs ellátást kaptak, aminek nemcsak az összege volt lényegesen kisebb a korábbi rokkantsági nyugdíjnál, hanem álláskeresésre és a rehabilitációs szakigazgatási szervvel való együttműködésre is kötelezték őket, de olyanok is voltak, akik állapotjavulásra hivatkozva teljesen elveszítették az ellátásukat. Az érdekképviselői szervezetek javaslata alapján szükséges ezeknek a döntéseknek a felülvizsgálata és az érintettek helyzetének visszamenőleges rendezése. Ehhez szükség van az állapotjavulás fogalmának törvényi definiálására, aminek az egészségi állapot javulásának orvosszakértői bizonyításán túl a komplex minősítés szempontrendszerében is meg kell jelennie. Az anyag kidolgozói azt is megjegyzik, hogy bár a megváltozott munkaképességű személyek egy csoportját rehabilitációra kötelezi a törvény, még mindig nincs olyan komplex szolgáltatási rendszer, amely ténylegesen biztosítani tudja átképzésüket és munkaerő-piaci reintegrációjukat. A törvény sem azt nem definiálja, hogy a rehabilitáció mikor tekinthető sikeresnek, sem annak vizsgálatát nem írja elő, hogy a rehabilitációs ellátás jogosultsági idejének lejártakor megvalósult-e az

egyén foglalkozási rehabilitációja, ekkor is csupán az egészségi állapotot és a rehabilitálhatóságot kell vizsgálni. Az érdekképviselői szervezetek javaslata alapján a rehabilitáció sikeressége azt jelenti, hogy az egyén egészségi állapotának, képzettségének és képességeinek megfelelő munkakörben elhelyezkedett és jövedelme eléri az adott munkakörre megállapított átlagos kereset 80%-át.

A rendszer komoly hiányossága, hogy a fogyatékos emberek bizonyos csoportja nem minősül megváltozott munkaképességűnek. Ők nem jogosultak azokra a rehabilitációs szolgáltatásokra, melyek munkaerő-piaci helyzetüket javíthatnák, illetve a megváltozott munkaképességük okán megítélhető ellátásokra sem. Ebbe a csoportba tartoznak többek között a gyengénlátó és a nagyothalló személyek.

A terület talán legtöbbet vitatott intézkedése a rokkantsági ellátás melletti kereset korlátozása, melyet a MEOSZ álláspontja szerint szintén újra kell szabályozni. A minimálbér másfélszeresében megállapított jövedelemhatárt javasolják a garantált bérminimum másfélszeresére emelni, illetve lehetőséget kell teremteni arra, hogy a kereseti korlátot túllépő személy ellátása ne megszűnjön, hanem szüneteljen. A javaslatot összeállítók álláspontja szerint ezek az intézkedések több megváltozott munkaképességű személyt mozdítanának a munkavállalás irányába. Az egyeztetésen az országos érdekképviselői szervezetek egyöntetűen a keresetkorlát intézményének eltörlését javasolták. Ugyancsak kivezetni javasolják azt az értelmetlen szabályt, miszerint az ellátás megigénylésének időpontjában a megváltozott munkaképességű személy nem folytathat kereső tevékenységet. A rehabilitációs hozzájárulás intézményének oly módon történő átalakítását is kezdeményezik az érdekvédők, mely a jelenlegivel szemben kifejezetten ösztönözné a megváltozott munkaképességűek csoportján belül is nehezebb helyzetben lévő, szervezeti szinten nagyobb alkalmazkodást és adott esetben beruházásokat is igénylő fogyatékos munkavállalók foglalkoztatását.

A jelenlegi rendszerben az is előfordulhat, hogy a törvényben meghatározott időszakon belül megszerzett elegendő szolgálati idő híján ellátás nélkül maradhatnak a megváltozott munkaképességű személyek. Míg korábban a rokkantsági nyugdíj megállapításakor a munkavállaló egész addigi pályája során megszerzett szolgálati idejét és keresetének összegét figyelembe vették, addig most könnyen jövedelem nélkül maradhat az, aki hosszabb ideig munkanélküli volt, vagy egy családtagjának évekig tartó otthoni ápolása során szerzett súlyos egészségkárosodást. A megoldási javaslat az ellátás megszerzéséhez szükséges szolgálati időnek az életkor szerinti differenciá-

lása, az egyén élete során megszerzett összes biztosítási idő figyelembe vétele, valamint hogy az ápolási díj folyósításának időtartamát is biztosított jogviszonyként ismerjék el.

A rendkívül részletesen kidolgozott lobbianyagban a készítők rámutatnak a 2018-ban bevezetett kivételes rokkantsági ellátás rendszerének hibáira is, mely álláspontjuk szerint nem nyújt valódi segítséget azoknak, akik önhibájukon kívül nem tudnak munkába állni. Ugyanakkor a jelenlegi rendszer hibájaként róják fel azt a tényt is, hogy a rokkantsági ellátás összegének van felső határa, miközben a korábban magas jövedelmű személy magas összegű járulékot is fizetett. Ezeknek az egészségkárosodott személyeknek jövedelmük jelentős csökkenését és ezáltal életszínvonaluk jelentős esését is el kell szenvedniük. Az érdekképviselői szervezetek javasolják továbbá, hogy a rokkantsági ellátást a nyugdíjkorhatár betöltésével öregségi nyugdíjjá lehessen átminősíteni azon személyek esetében is, akik 1955-ben vagy azt követően születtek.

Szekeres Pál miniszteri biztos elmondta, hogy bár a rokkantsági nyugdíjrendszer átalakítása napirenden van, arról még nincs egységes kormányzati álláspont. Az érdekképviselői szervezetek várják az egyeztetések folytatását és megkerülhetetlen szereplői kívánnak lenni a megváltozott munkaképességű személyekkel kapcsolatos döntéseknek.

Németh Orsolya

A „kitagolási program” 30 éves stratégiája

A nagylétszámú, ápolást-gondozást nyújtó bentlakásos intézményekben élő fogyatékos személyek életkörülményeit jelentősen javító ún. intézményi férőhely kiváltási, közismertebb nevén „kitagolási” program megvalósítása érdekében létrejött harmincéves stratégia célja, hogy a hazánkban intézményekben élő több mint húszezer fogyatékos személy emberibb, méltóbb körülmények között élhessen és része lehessen a társadalomnak, a helyi közösségnek. A stratégia és a tevékenységek forrásait biztosító EU-s pályázatok tartalma az elmúlt években több alkalommal váltott ki vitákat szakmai körökben, aminek eredményeként folyamatos egyeztetések alakultak ki az érdekvédelem és a kormányzati szereplők között. Bár az érintett mintegy 24.000 fő fogyatékos személynek csak töredéke látássérült, az MVGYOSZ elnöke is fontos feladatának tekinti a kiváltási folyamatban való közreműködést.

2019 februárjában ismét napirendre került a stratégia módosítása, melynek kapcsán az Emberi Erőforrások Minisztériuma egyeztetett az országos érdekképviselői szervezetekkel. A fogyatékossgal élő személyek számára ápolást-gondozást nyújtó szociális intézményi férőhelyek kiváltásáról szóló koncepció, melyet egy kormányhatározat tervezetként terjesztettek elő, 2019-2036 közötti időszakra határozza meg a célokat és feladatokat, felülvizsgálva a 2017-ben a területre vonatkozóan elfogadott hosszútávú koncepciót. A felülvizsgálat célja, hogy a civil szféra véleménye és a kiváltási folyamat eddigi, mintegy hétéves időtartama során megszerzett tapasztalatok markánsabban jelenjenek meg.

A megújult stratégia láthatóan magában foglalja a korábbi változatokból esetleg kimaradt tevékenységeket és szempontokat, így az egyeztetés résztvevői annak tartalmával alapvetően egyetértettek. Az intézményi férőhelykiváltás megvalósítása során ugyanis nem csupán a kis létszámú lakóközösség és az akadálymentes lakókörnyezet kialakítása a cél, hanem a fogyatékos személyeket segítő szolgáltatások hozzáférhetővé tétele, a közszolgáltatások akadálymentesítése, munkavégzési lehetőség biztosítása, nem utolsósorban pedig a helyi társadalom befogadó hozzáállásának megalapozása.

Vitát elsősorban a már a korábbi kiváltási stratégiával létrehozott Intézményi Férőhely Kiváltást Koordináló Országos Testületnek (IFKKOT) a tervezetben meghatározott összetétele, feladat- és hatásköre, illetve működésének finanszírozása váltott ki.

Az érdekképviselői szervezetek, köztük az MVGYOSZ - melyet a tanácskozáson dr. Nagy Sándor elnök képviselt - az előterjesztés módosítását javasolták több tekintetben. A korábbi pályázatok esetében többször adtak hangot az érdekvédők annak a meglátásuknak, hogy a nagy intézményt kiváltó kisebb lakóközösségek helyét olyan településrészen jelölték ki, melynek közösségi közlekedése és akadálymentessége nem kielégítő, illetve amely hátrányos helyzetben van a településen belül. Ezen helyzet megszüntetése érdekében a szervezetek nem elégszenek meg annak lehetőségével, hogy véleményezzék a pályázatok tartalmát, hanem a vétőjog lehetőségével is élni kívánnak. A javaslattevők álláspontja szerint a testületnek emellett több ponton is kapcsolódnia kell a kiváltási folyamat előrehaladásának monitorozásába, legyen szó az egyes konkrét intézmények kitagolásától kezdve egészen a folyamat fenntarthatóságának vizsgálatáig.

A tervezet szerint a héttagú testület létszámát kilencre javasolják növelni azzal, hogy az AOSZ, az ÉFOÉSZ, a MEOSZ, az MVGYOSZ, a SINOSZ és

a Siketvakok Országos Egyesülete mellett a Pszichiátriai Érdekvédelmi Fórum is legyen állandó, szavazati joggal rendelkező tagja. Figyelembe véve a stratégiában hivatkozott statisztikai adatokat, melyek szerint nagy létszámú bentlakásos intézményben ma Magyarországon közel 9000 fő pszichoszociális fogyatékossgal élő személy él, ez a követelés különösen indokolt. Az érdekképviselői szervezetek ugyancsak állandó, szavazati joggal rendelkező tagként javasolják az EMMI fogyatékos emberek társadalmi integrációjáért felelős miniszteri biztosának részvételét a testületben. Javasolják továbbá tanácskozási joggal bevonni a kitagolási folyamatban intézményfenntartóként erősen érintett Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóság és a Fogyatékos Személyek Esélyegyenlőségéért Közhasznú Nonprofit Kft., valamint az Egyenlő Bánásmód Hatóság és az Alapvető Jogok Biztosa Hivatalának képviselőjét.

Mivel az IFKKOT a kormányhatározat tervezet alapján várhatóan komoly munkát végez, felelős döntéseket hoz majd, joggal merült fel az országos érdekképviselői szervezetek képviselői részéről, hogy egy ilyen volumenű szakmai tevékenység csak fizetett szakértők bevonásával végezhető el felelősen és professzionálisan. A résztvevő érdekképviselői szervezetek javaslata alapján ezért a kormányhatározathoz fűzött módosító indítvány kiegészült azon javaslattal, miszerint az IFKKOT éves munkatervet és költségvetési tervet készít, aminek alapján végzi feladatait.

Az érdekvédelmi szervezetek javaslataikat megküldik az EMMI illetékes főosztályának és várják annak válaszát.

Németh Orsolya

Hiányosságok az ÉMI akadálymentesítési tervezetében

A Rehabilitációs Környezettervező Szakmérnökök és Rehabilitációs Környezettervező Szakemberek Országos Egyesülete (REKORE) hívta fel az MVGYOSZ akadálymentesítéssel foglalkozó munkatársainak figyelmét arra, hogy az ÉMI Nonprofit Kft. véleményezésre közzétette az Akadálymentesítés követelményei eltérő rendeltetésű épületek esetén című építésügyi műszaki irányelv tervezetét. A REKORE, az MVGYOSZ és a MEOSZ egyaránt sérelmezte, hogy a társadalmi egyeztetésre nem kaptak hivatalos úton felkérést, csupán a véletlennek volt köszönhető, hogy eljutott hozzájuk az információ. Az országos érdekképviselői szervezetek jelezték az ÉMI felé, hogy ilyen módon nem valósul meg a Fogyatékos sze-

mélyek jogairól szóló ENSZ egyezményben és a fogyatékos személyek jogairól szóló törvényben is kiemelt „Semmit rólunk, nélkülünk!” elve. További problémát jelentett, hogy a képfarmátumban közzétett tervezet a látássérültek számára egyáltalán nem volt hozzáférhető, de még az ép látású szakembereknek is komoly nehézséget okozott az olvasása. Kérésünkre az ÉMI rendelkezésre bocsátotta az irányelv tervezet olvasható PDF változatát, egyúttal a véleményezési határidőt is meghosszabbították 15 nappal.

A műszaki irányelv tervezetről a REKORE és az MVGYOSZ is úgy nyilatkozott, hogy azt még módosításokkal sem tartja elfogadhatónak és bevezethetőnek. Az anyagban foglaltak számos ponton ütköznek és ellentmondásban állnak az építésügyre és akadálymentesítésre vonatkozó hazai jogszabályokban és szabványokban foglaltakkal, illetve az országos érdekképviseleti szervezetek állásfoglalásaival. A szervezetek ezért amellett, hogy felhívták a figyelmet a dokumentum legsúlyosabb hibáira - a teljesség igénye nélkül -, javaslatot tettek egy teljesen új, az aktuális szakmai gyakorlattal és a hatályos jogszabályokkal összhangban levő irányelv kidolgozására.

A tervezettel a legfőbb probléma az elavult fogalomhasználat és szemléletmód mellett az volt, hogy a tartalma egyáltalán nem felelt meg a címben foglaltaknak. A megnevezés alapján az egyébként hiánypótló irányelvnek azt kellene tartalmaznia, hogy a különböző funkciójú létesítményekben milyen eszköz- és feltételrendszerre van szükség ahhoz, hogy az ott működő szolgáltatások mindenki számára egyenlő eséllyel hozzáférhetőek legyenek. Nem elegendő ugyanis egy múzeum, iskola, kormányhivatal vagy sportcsarnok esetében az akadálymentes bejutás és az épületben való akadálymentes közlekedés lehetőségét biztosítani, hanem a szolgáltatásokat is hozzáférhetővé kell tenni a fogyatékossgal vagy más akadályozottsággal élő látogatók számára. Például egy múzeumban biztosítani kell a látássérült látogatóknak a tárlatokat bemutató audioguide rendszert és tapintható műtárgy másolatokat. Egy iskolában minden tanuló számára rendelkezésre kell állnia a megfelelő szemléltető eszközöknek és segítő technológiáknak, egy kormányhivatalban lehetővé kell tenni az akadálymentes ügyintézés egy siket vagy egy autizmussal élő ember számára is. Egy sportlétesítményben pedig ugyanúgy kell akadálymentes nézőtéri rész, mint akadálymentes öltöző, hiszen itt a néző és a sportoló egyaránt lehet kerekesszékekkel közlekedő mozgássérült személy.

További komoly hiányossága az irányelvnek, hogy a taktilis burkolati jelzések tekintetében egyáltalán nem fogalmaz meg méretezés- és kialakításbeli

követelményeket, emellett egy meglehetősen elavult definícióval határozza meg a vezetősávok és figyelmeztető jelzések körét és szerepét. Teljesen hiányoznak továbbá a tervezetből az üzemeltetési, szolgáltatásszervezési és infokommunikációs akadálymentesítési megoldások, márpedig ezek elválaszthatatlanok a mindenki számára nyitva álló szolgáltatások igénybevételeinek hozzáférhetővé tételétől.

Bízunk benne, hogy az ÉMI figyelembe veszi az érdekvédelmi szervezetek több ponton is egyező javaslatait és sor kerül, egy valóban korszerű irányelv kialakítására az érintettek bevonásával.

Németh Orsolya

Befogadó Magyar Település Díj átadása

2019. február 14-én került átadásra a 2018-as Befogadó Magyar Település Díj a Parlament Vadász termében. A Fogyatékos Emberek Szervezeteinek Tanácsa (FESZT) által 2011-ben alapított díjat ezúttal is három önkormányzat nyerte el. A díjazottak: Gyula város, valamint Budapest III. és XIII. kerületének önkormányzata. A díjakat dr. Simon Attila, a szociális ügyekért felelős helyettes államtitkár és Kővári Edit, a FESZT elnöke adta át. A díjat odaítélő zsűriben többek között jelen sorok írója is részt vett az MVGYOSZ képviselésében.

A Befogadó Magyar Település Díjat azon önkormányzatoknak ítéli oda a FESZT elnöksége, melyek elkötelezettek a hozzáférhető települési környezet megvalósítása, az esélyegyenlőséget kiemelten kezelő településpolitika folytatása és a fogyatékos emberek helyi szervezeteivel való szoros együttműködés kialakítása mellett. A Befogadó Magyar Település Díj pályázatot két évente hirdetik meg és minden alkalommal legfeljebb három települést díjaznak. A díjért bármely magyarországi önkormányzat versenybe szállhat, amely képes hitelt érdemlően bemutatni, hogy tevékenysége során kiemelt figyelmet fordít az esélyegyenlőség biztosítására, a településen élő fogyatékos személyek inklúziójára, a fizikai és infokommunikációs akadálymentesítésre, a helyben elérhető szolgáltatásokhoz való egyenlő esélyű hozzáférésre. A pályázók kétkörös bírálati folyamat eredményeként nyerhetik el a Befogadó Magyar Település Díjat, melyet két évig jogosultak kommunikálni, arculati elemeik között megjeleníteni.

Németh Orsolya